

УДК 378

Харківський національний університет будівництва та архітектури. Історія та сьогодення

Юрій Шкодівський,
доктор архітектури, професор, ректор,
Харківський національний університет будівництва та архітектури

Надання Харківському державному університету будівництва та архітектури статусу національного — висока оцінка майже вікової науково-педагогічної діяльності колективу одного з провідних навчальних закладів України будівельного профілю.

Геннадій Кернес, харківський міський голова

Сьогодні головним критерієм розвитку нашого міста є входження Харкова до рейтингів провідних світових міст (global cities), які відображають рівень благоустрою та конкурентоспроможність міст, їх включення до глобальних економічних, фінансових, соціальних та інформаційних потоків до 2030 року. Стратегічними завданнями розвитку є формування стійких підходів до організації міського простору, що забезпечує високий рівень благоустрою, комфортності, безпеки та екологічності. Це означає, що сьогодні наше суспільство потребує висококваліфікованих кадрів:

архітекторів, будівельників, суміжних спеціалістів, вчених, що працюють у відповідних галузях. Можна з упевненістю сказати, що, подолавши період потрясінь та трансформацій, Харків акумулював конкурентоспроможний потенціал, який за умови комплексного планування та ефективного менеджменту дозволить місту вийти на якісно новий етап довгострокового розвитку, до чого має безпосереднє відношення і Харківський національний університет будівництва та архітектури.

Наш університет був заснований на базі будівельного факультету Харківського технологічного інституту (нині Хар-

ківський національний політехнічний університет) та на базі архітектурного факультету Харківського художнього інституту (нині Харківська державна академія дизайну і мистецтв) і розпочав свою самостійну діяльність як Харківський інженерно-будівельний інститут 17 квітня 1930 року.

Велика і слава історія Харківського національного університету будівництва та архітектури — це водночас і шлях становлення і розвитку української науки й освіти, формування національно-технічної еліти. ХНУБА по праву вважається найвідомішим осередком підготовки будівельних кадрів і центром будівельної науки країни. Тисячі талановитих людей — будівельники, архітектори, механіки й інші фахівці отримали путівку в життя саме в нашому вищі. Вони з гідністю несуть добре ім'я випускника ХІБІ-ХДТУБА-ХНУБА, продовжуючи славні традиції, започатковані попередніми поколіннями.

За 80 років свого існування університет став провідним навчальним комплексом будівельного профілю України. Він акредитований за вищим (IV) рівнем і успішно готує бакалаврів, спеціалістів, магістрів, кандидатів та докторів наук перш за все для північно-східного регіону держави. Він також успішно вирішує

науково-технічні завдання з реформування та розвитку будівельного комплексу країни.

Вуз разом з країною пройшов періоди становлення будівельної галузі, зазнав тяжких випробувань та втрат під час Великої Вітчизняної війни і повоєнного відродження, здолав важкі роки перебудови і зараз робить все для

того, щоб економіка країни швидше виходила з кризи, а наша суверенна Україна міцнішала.

За цей тривалий період у житті колективу були і перемоги, і невдачі. Але завдяки цілеспрямованій роботі колективу інститут вистояв, витримав усі випробування та отримав стимул для подальшого розвитку. З великою подякою ми сьогодні називаємо імена тих вчених та професорів, які стояли біля витоків створення нашого університету: О.М. Бекетова, Л.В. Столярова, М.Г. Малишевського, А.С. Іловайського, Ф.А. Белякова, А.І. Неровецького, А.Г. Молокіна, Ю.М. Лейбфрейда, Б.Л. Остащенко-Кудрявцева, М.Р. Покорного та ін.

В університеті сформувався потужний професорсько-викладацький колектив. В ХНУБА зараз працюють припрошені сивиною відомі вчені та молоді талановиті педагоги і наукові співробітники. З теплотою та вдячністю ми згадуємо наукові школи, які були створені раніше відомими вченими, професорами В.М. Бондаренком, В.І. Бабушкіним, О.О. Тіцом, Г.О. Петровим, Г.С. Пантелєвтом, В.М. Папінім, О.П. Мчедловим-Петросяном, І.А. Шеренковим, П.С. Колобковим, Л.П. Винокуровим, О.Ф. Гаєвим, М.І. Мироненком, Р.А. Яковлевою та ін. Ми також пишаємося сучасними науковими

школами, створеними професорами-вченими, чиї імена відомі не тільки в Україні, але й за її межами: Ю.М. Шкодовським, М.С. Болотських, О.Л. Шагіним, Д.Ф. Гончаренком, О.С. Іваніловим, О.В. Ушевровим-Маршаком, І.А. Ємельяною, В.І. Успенком, В.Й. Кравцом, В.В. Фурсовим, В.П. Мироненком, І.Я. Лучковським, С.М. Епоном, М.В. Новожиловою, О.Ф. Редьком, О.І. Вайнбергом та ін.

В університеті планомірно ведеться реформування системи освіти, впроваджуються нові стандарти, змінюється зміст навчального процесу, вдосконалюються методична та лабораторна бази, широко використовуються нові інформаційні технології, в тому числі Internet-технології, всі кафедри перейшли на кредитно-трансферну систему, успішно реалізуються заходи, спрямовані на інтеграцію вищої школи в європейський освітній простір.

В останні десятиріччя ми здійснюємо випуск спеціалістів за новими напрямками. При цьому кількість спеціальностей зросла вдвічі. Зараз університет готує кадри за 14 спеціальностями і чотирма спеціалізаціями, успішно реалізується ідея безперервної ступеневої підготовки кадрів.

Навчальний процес забезпечується 38 кафедрами, сформований потужний професорсько-викладацький колектив, що складає 520 викладачів, серед яких 310 кандидатів наук, доцентів, 56 докторів наук, професорів. Серед викладачів — академіки, члени-кореспонденти різних академій наук, 11 лауреатів Державних премій в галузі науки і техніки України, 15 викладачів мають почесні звання Заслуженого будівельника, раціоналізатора, художника, Народного архітектора та ін.

Науковий потенціал, створений у ХНУБА, дозволяє вирішувати науково-технічні завдання в будівельній сфері як в масштабах Харківського регіону, так і на загальнодержавному та навіть світовому рівні.

Університет протягом усіх років розвиває наукові дослідження з важливих

напрямів науково-технічного прогресу в будівництві, постійно надає науково-технічну допомогу багатьом виробничим та проектним організаціям у вирішенні актуальних проблем будівництва та реконструкції.

Учені університету активно співпрацюють з науково-дослідними та проектними інститутами НАН України, Держбуду України та іншими галузевими інститутами. Яскравим прикладом тісної співпраці зазначених установ є робота, що проводиться за комплексною програмою «Ресурс», спрямованою на подовження ресурсу комплексів промисловості та житлово-комунального господарства Харківського регіону.

ХНУБА тісно взаємодіє з північно-східним науковим центром (ПСНЦ) НАН України в розбудові регіональної інноваційної системи в Харківській області. Університет є одним із засновників «АНОК» — академічного науково-дослідного комплексу, співзамовниками якого виступили ВНЗ Харківського регіону, МОНМС України та НАН України.

Н науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, що виконуються співробітниками університету, спрямовані на розробку нових технологій в будівництві, нових ефективних будівельних конструкцій, виробів і матеріалів, обладнання, на вирішення проблем енерго — та ресурсозбереження, охорони навколишнього середовища, реконструкцію та реставрацію архітектурних об'єктів.

В університеті постійно модернізується та оновлюється матеріально-технічна база, створені сучасні спеціалізовані лабораторії, комп'ютерні класи, електронна читальна зала, оснащена сучасною комп'ютерною технікою, спортивні зали, центр первинної медико-санітарної допомоги, музейно-виставковий комплекс, їдальні і кафе, студентський клуб тощо.

В університеті навчається багато обдарованих, талановитих студентів, серед яких іменні стипендіати, молоді вчені, стипендіати Кабінету Міністрів Украї-

ни, переможці студентських олімпіад і республіканських конкурсів дипломних проектів, чимало лауреатів багатьох конкурсів художньої самодіяльності та різноманітних спортивних змагань.

Зараз в університеті працюють аспірантура і докторантура, успішно здійснюють свою діяльність спеціалізовані вчені ради. В останні роки в університеті проходять захисти докторських дисертацій за 9 спеціальностями.

За роки своєї роботи університетом випущено понад 55 тисяч спеціалістів, які сьогодні працюють у багатьох регіонах світу. Ми пишаємось своїми випускниками. Всі вони цінують та намагаються прославити ім'я своєї Альма Матер. Своєю працею та авторитетом підвищують її імідж. Ми можемо сьогодні дуже довго перелічувати імена наших чудових вихованців: В.А. Кучеренка, С.М. Андоньєва, М.Н. Махновського, В.С. Григоренка, В.А. Петросова, А.Т. Яковлева, В.Ф. Ляпіна, С.М. Булгакова, В.О. Івахнюка, Є.П. Кушнарьова, А.І. Бірюкова, А.О. Антропова, В.О. Реусова та багатьох інших.

Разом з нами сьогодні підтримують високий рівень освітньої та наукової діяльності В.М. Бабаєв, Е.Ф. Лукашенко, О.М. Тарадай, І.В. Корінько, Ю.Б. Клейн, О.М. Коваленко, В.М. Золотарьов, В.М. Пухачов, В.А. Арутюнов, С.Г. Чечельницький, Т.З. Перадзе, О.В. Конюхов, Л.З. Кривочуприн, М.С. Рабінович, В.Т. Семенов, Т.О. Поліванова, С.М. Євель, І.О. Терехов, Д.Е. Кутовий, А.М. Усик, В.М. Комарницький та багато-багато інших.

В університеті надається значна увага міжнародній співпраці. Харківський національний університет будівництва та архітектури з 1991 року є членом асоціації будівельних вишів країн СНД. В 2008 році він внесений до Державного реєстру вищих навчальних закладів України.

З метою створення спільного інформаційного простору та реалізації нової парадигми науково-освітньої діяльності при підготовці елітних фахівців в галузі високих технологій Харківський національний

університет будівництва та архітектури в 2010 році підписав меморандум приєднання до Консорціуму, до якого увійшли провідні ВНЗ України, Росії, Сирії та ін.

Сьогодні університет має 12 угод про співробітництво з вищими навчальними закладами: Росії, Італії, Німеччини, Франції, Китаю, Індії та ін.

Результатом плідної роботи колективу університету є те, що за впровадженням Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України рейтингом ВНЗ III–IV рівнів акредитації ХНУБА посідає гідні місця. Так, серед вищих навчальних закладів технологічного, будівельного і транспортного напрямку Харківський національний університет будівництва та архітектури знаходиться серед когорти кращих закладів вищої освіти держави. У рамках рейтингового пілотного проекту «Компас» наш університет входить до першої десятки вищих навчальних закладів України.

Таким чином, університет впевнено розвивався за всіма основними напрямками різноманітних сфер діяльності, підтверджуючи статус одного з провідних вищих навчальних закладів України. Це дало підставу для клопотання перед Кабінетом Міністрів та Президентом України про надання нашому університету статусу НАЦІОНАЛЬНОГО. Приємно, що в цьому доленосному для нас питанні наш колектив підтримали сесія Харківської обласної державної адміністрації, сесія Харківської міської ради, Академія будівництва України, Державне агентство України з питань науки, інновацій та інформації, Управління містобудування та архітектури м.Харкова, Національна спілка архітекторів України, Інститут проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного Національної академії наук України, Українська академія архітектури, Український науково-дослідний інститут водо-господарсько-екологічних проблем, Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій, Рада ректорів ВНЗ III–IV рівнів акредитації Харківського регіону.

Підсумком плідної багаторічної роботи стало підписання Президентом України Указу про надання нашому університету статусу національного.

Знаючи добре історію університету, його традиції, його сильний та дружній колектив, висловлюю тверду впевненість у тому, що наш вищий національний навчальний заклад буде і надалі робити свій вагомий внесок у справу підготовки та виховання нових поколінь молоді для подальшого розвитку науково-технічного прогресу та зміцнення могутності нашого міста та держави.

Література

1. *Болотских, Н.С., Борисов, А.В., Гончаренко, Д.Ф.* Страницы истории: ХИСИ-ХГТУСА — 70 лет — X., 2000.. — 288 с.
2. *Болотских, Н.С.* История ХИСИ-ХГТУСА в лицах. — X., 2005. — 242 с.
3. *Шкодовский, Ю.М.* Харьковский государственный технический университет строительства и архитектуры на пути преобразований // Новый коллегіум. — 2010. — № 4–5. — С. 32–37.
4. *Гук, В.І., Шкодовський, Ю.М.* Транспортні потоки: теорія та її застосування в урбаністиці. — Харків : Золоті сторінки, 2009. — 232 с.
5. *Шкодовский, Ю.М., Гук, В.И., Кононенко, А.Ю.* Новые транспортные системы для урбанизированных территорий // Наука — образованию, производству, экономике : докл. 9-й междунар. науч.-практ. конф. — Минск : БНТУ, 2011. — 7с.

25.12.2011